

نگاه کارشناس

درباره حضور ایران در اجلاس شانگهای

پلی برای دیپلماسی
شرق و غرب

علی آهنگر

نویسنده و پژوهشگر تاریخ

بیست و پنجمین اجلاس سران سازمان همکاری های شانگهای در تیانجین چین آغاز شد و نگاه ها به حضور رئیس جمهور ایران، مسعود پزشکیان، دوخته شده است. آنچه می تواند به این نشست اهمیت راهبردی و نقشی تاریخی ببخشد، بازسازی روابط آشفته ی شرق و غرب جهان از مسیر یک میانجی گری است. این سفر می تواند مسیر بازسازی روابط ایران و آمریکا را هموار کند و همزمان گام هایی اساسی به سمت کاهش تنش ها میان دو ابرقدرت جهانی بردارد.

چین، به عنوان قدرتی بزرگ با روابط عمیق با هر دو کشور، شرایطی منحصر به فرد دارد. این کشور نه تنها شریک اقتصادی و سیاسی ایران است، بلکه با آمریکا نیز روابطی حسنه اما در عین حال پیچیده دارد. چنین وضعیتی، چین را به واسطه ای شایسته تبدیل می کند؛ واسطه ای که می تواند کانال اعتماد ایجاد کند، فضای گفت و گوها را فراهم آورد و به همه طرف ها اطمینان دهد که مسیر دیپلماسی با حداقل تنش و بیشترین بهره وری طی خواهد شد.

ایران، در این میان، می تواند از حضور خود در اجلاس شانگهای و پروژه های مشترک اقتصادی و امنیتی با چین بهره گیرد تا پیامی روشن به جهان ارسال کند: تهران آماده همکاری سازنده است، اما این همکاری از طریق سازوکارهای چندجانبه و با حفظ استقلال و منافع ملی دنبال می شود. ایران در این میان می تواند نقش فعال و هوشمندانه ای ایفا کند، می تواند از کانال چین برای کاهش تنش ها بهره ببرد و فرصت های اقتصادی و سیاسی تازه ای ایجاد کند.

اعضای شانگهای با جمعیتی بیش از دو و نیم میلیارد نفر و سهمی بالغ بر چهل درصد از اقتصاد جهانی، بستری منحصر به فرد برای این استراتژی است. حضور ایران به عنوان عضو تازه سازمان باعث تقویت جایگاه تهران در منطقه و جهان می شود. این وضعیت به چین امکان می دهد تا در نقش میانجی به شکلی عملی و ملموس وارد شود. چین می تواند زمینه را برای گفت و گوهای ایران و آمریکا فراهم کند، بین دو طرف اعتمادسازی کند بدون آنکه هیچ یک از طرفین احساس فشار مستقیم یا تسلیم شدن کنند.

نقشه راه این تعامل به سه مرحله قابل تقسیم است:

مرحله اول: تثبیت جایگاه ایران در شانگهای و تقویت همکاری با چین و دیگر اعضا. رئیس جمهور پزشکیان با سخنرانی ها و دیدارهای خصوصی با سران، می تواند اعتماد چین را جلب کند و نشان دهد که ایران آماده ایفای نقش فعال و مسئولانه در پروژه های اقتصادی و امنیتی منطقه ای است. **مرحله دوم:** چین به عنوان میانجی عمل می کند تا مقدمات گفت و گوهای ایران و آمریکا فراهم شود. این مرحله می تواند شامل جلسات سه جانبه محرمانه، تبادل اطلاعات محدود و پیشنهاد پروژه های مشترک اقتصادی و انرژی باشد که منافع ملموس برای هر دو طرف داشته باشد. این مسیر، بدون مواجهه مستقیم و تنش آفرین، امکان بازسازی روابط را فراهم می کند و در عین حال اعتماد میان چین و آمریکا را تقویت می کند.

مرحله سوم: تثبیت دستاوردها و توسعه تعاملات بلندمدت. ایران، با نقش فعال در پروژه های اقتصادی و شبکه های دیپلماسی چندجانبه، می تواند جایگاه بین المللی خود را تقویت کند، در حالی که چین به عنوان ناظر و میانجی، تضمین می کند که مسیر همکاری ادامه دار و پایدار باشد.

در این مرحله، روابط آمریکا و چین نیز از طریق موفقیت این میانجی گری بهبود یافته و تنش های گذشته کاهش می یابد. پیامدهای چنین استراتژی، فراتر از مرزهای ایران است. تهران می تواند استقلال دیپلماسی خود را حفظ کند و به عنوان یک بازیگر فعال و متفکر در عرصه بین المللی ظاهر شود. چین، با ایفای نقش میانجی، جایگاه خود را به عنوان قدرت مسئول و تأثیرگذار در جهان نشان می دهد و آمریکا نیز از مسیر کاهش تنش و ایجاد کانال های اعتماد بهره مند می شود. منطقه و جهان فرصت تجربه تعاملات چندجانبه پایدارتر و همکاری های اقتصادی گسترده تر پیدا می کنند، در حالی که خطر تنش های نظامی و سیاسی کاهش می یابد. در نهایت، اجلاس شانگهای و حضور ایران در آن، بیش از یک گردهمایی دیپلماتیک ساده است. این فرصت استراتژیک، پلی برای بازسازی روابط میان ایران و آمریکا و همزمان بهبود تعاملات میان چین و آمریکا ایجاد می کند. اگر این پل به درستی و با هوشمندی استفاده شود، می تواند الگویی از دیپلماسی چندجانبه و مدیریت تنش ها برای جهان پررابط امروز باشد.

مسیر اجرای آنها هستم. تبادل تجربیات و همکاری های علمی و دانشگاهی میان دو کشور باعث هم افزایی ظرفیت های ایران و روسیه در این زمینه ها می شود و همین موضوع بستری برای گسترش تعاملات همه جانبه دو کشور خواهد بود.»

▼ **محکومیت شدید حملات به تأسیسات هسته ای ایران**

سران شانگهای در بخشی از بیانیه پایانی نشست خود، حملات اسرائیل و آمریکا به تأسیسات هسته ای ایران را محکوم کرده و اعلام کردند که این حملات تعرض به ایران به شمار می رود. آنها چنین اقداماتی علیه تأسیسات غیرنظامی، از جمله زیرساخت های هسته ای - انرژی، که به کشته شدن غیرنظامیان منجر شد، را نقض آشکار اصول و موازین حقوق بین الملل و منشور سازمان ملل متحد و تعرض به حاکمیت جمهوری اسلامی ایران دانسته و تأکید کردند که این اقدامات به امنیت منطقه ای و بین المللی آسیب وارد کرده و پیامدهای جدی برای صلح و ثبات جهانی در پی دارد.

▼ **روسیه و ایران به هم نیاز دارند**

محمود شوری، کارشناس مسائل روسیه، در ارزیابی

اجلاس اخیر سازمان همکاری شانگهای و دیدار رؤسای جمهور ایران و روسیه به هم میهن گفت: «سازمان همکاری شانگهای یکی از معدود نهادهای منطقه ای است که طی سه دهه گذشته توانسته انسجام بیشتری پیدا کند و در حوزه های مختلف تأثیرگذاری و نقش آفرین باشد. اگرچه انتظارات از آن بیشتر از عملکرد کنونی است، اما این سازمان را می توان یکی از بازیگران پیشرو در جهان غیرغربی دانست که نقش هماهنگ کننده ای در تعاملات منطقه ای ایفا می کند.»

او افزود: «ایران پس از سال ها ادامه دارد. ایران در سال ۱۴۰۰ به عضویت کامل این سازمان درآمد و اکنون به عنوان یک عضو فعال، تلاش می کند از تمامی ظرفیت های آن بهره برداری کند. یکی از کمترین و مهم ترین این فرصت ها؛ ایجاد امکان گفت و گو و تبادل نظر میان سران کشورهای مهم منطقه مانند روسیه، چین، هند، پاکستان و کشورهای آسیای مرکزی است. این فرصت می تواند به نزدیک کردن دیدگاه های سران کشورهای منطقه و تقویت همکاری ها کمک کند.» شوری همچنین به سازوکارهای متنوع سازمان در زمینه همکاری مالی و تجاری اشاره کرده و تأکید کرد: «این سازمان به اعضای خود امکان می دهد استقلال مالی خود را حفظ کنند و تبادلات تجاری را فارغ از تأثیرگذاری قدرت های بیرونی ادامه دهند. با توجه به تحریم های گسترده علیه روسیه و محدودیت هایی که کشورهای بزرگی مانند چین و هند با آن مواجه اند، جست و جوی راه های مشترک برای مقابله با تحریم ها یکی از محورهای مهم فعالیت سازمان است. موفقیت آن البته به ارزیابی های مختلفی نیاز دارد. حضور ایران فرصتی مغتنم است که نباید محدود به اجلاس سالیانه محدود شود. جمهوری اسلامی نیاز دارد تعامل خود را در تمامی ابعاد پیش ببرد.»

این کارشناس مسائل روسیه درباره روابط دو جانبه ایران و روسیه گفت: «روابط تهران و مسکو فراتر از چار چوب اجلاس ها است و هر دو کشور در تلاش برای تقویت این روابط هستند. با توجه به شرایط بین المللی، از جمله تحریم های روسیه و فشارهای بین المللی مرتبط با برنامه هسته ای ایران، تقویت همکاری های دو جانبه برای هر دو کشور حائز اهمیت است. هر چند در ماه های اخیر عواملی مانند درگیری روسیه با جنگ اوکراین و درگیری ایران با مسائل منطقه ای باعث گندی روابط شده، اما با وجود موانع بسیار دو طرف همچنان نیازمند ادامه و توسعه همکاری ها هستند. با این حال هم ایران می داند که باید با روسیه روابط قوی داشته باشد و هم روسیه می داند باید همکاری خود را با ایران تقویت کند.» شوری درباره دیدار اخیر رؤسای جمهور ایران و روسیه گفت: «این دیدارها فارغ از روابط دیپلماتیکی که وجود دارد، اظهارات آقای پوتین را می توان تلاش برای تزریق انرژی تازه به روابط دو کشور دانست. هر چند موانع قابل توجهی در مسیر همکاری وجود دارد، اما جمهوری اسلامی ایران و روسیه هر دو می دانند که حفظ و تقویت این همکاری ها برای امنیت و منافع ملی شان حیاتی است.» وی در پایان تأکید کرد: «حضور فعال ایران در سازمان همکاری شانگهای نباید محدود به شرکت در اجلاس های سالیانه شود. جمهوری اسلامی ایران باید تعامل خود با این سازمان را در تمامی ابعاد کارشناسی و عملیاتی ادامه دهد تا بتواند از فرصت های منطقه ای و بین المللی به بهترین شکل بهره برداری کند.»

است. این افت شدید بوده باعث شده ظرفیت دولت طالبان و نهادهای بشردوستانه برای واکنش سریع به فجایع طبیعی به شدت محدود شود.

▼ **آبادگی ایران جهت کمک به افغانستان**

ایران نیز جهت کمک به افغانستان اعلام آمادگی کرده است. **مسعود پزشکیان، رئیس جمهور کنشورمان** در پیامی وقوع حادثه زلزله در شرق افغانستان، جان باختن و مصدوم شدن شماری از مردم آن کشور را تسلیت گفته و با اعلام آمادگی جمهوری اسلامی برای امداد رسانی و ارسال کمک های انسان دوستانه به مناطق آسیب دیده تأکید کرد: «وقوع حادثه ناگوار زلزله در شرق افغانستان و جان باختن و مصدوم شدن شماری از مردم آن کشور دوست و برادر، موجب تأثر خاطر اینجانب و ملت ایران شد. اینجانب به نمایندگی از ملت ایران، این رخدادهای مصیبت بار را تسلیت می گویم و برای جانبختگان، رحمت و مغفرت الهی و برای مصدومان شفای عاجل مسئلت دارم. ملت و دولت ایران ضمن ابراز همدردی در کنار شما بوده و آمادگی خود را برای هرگونه کمک های امدادی و درمانی اعلام داشته و آرزو دارد در سایه همبستگی و همدلی آن ملت همسایه، هر چه سریعتر شاهد وضعیت عادی در مناطق آسیب دیده باشد.»

پیر حسین کولیوند، رئیس جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران طی پیامی به جناب آقای شیخ الحدیث شهاب الدین دلاور، رئیس جمعیت هلال احمر افغانستان تأکید کرد: «با اندوه فراوان، از وقوع زلزله مهیب در ولایت های ننگرهار، کنر، نورستان و لغمان در شرق افغانستان مطلع شدیم که متأسفانه به جان باختن شمار زیادی از شهروندان آن کشور و همچنین مصدومیت ده ها نفر دیگر انجامیده است. جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران ضمن ابراز همدردی صمیمانه به جنابعالی و جمعیت هلال احمر افغانستانی در غم از دست دادن جان با ارزش قربانیان، مراتب تسلیت خود را به خانواده های داغدار و آسیب دیدگان این فاجعه غم انگیز اعلام می دارد.»

عکس نوشت

موزه با این سلیقه؟

درباره عکسی از بازدید معاون اول رئیس جمهور از ساختمان شیشه ای

امیر جدیدی

عکاس و روزنامه نگار

معاون اول رئیس جمهور دو ماه و هفت روز بعد از حمله اسرائیل از مناطق جنگ زده بازدید کرده است. ضمن بازدید از ساختمان خبر صداسیما تقریباً که نه تحقیقاً اظهارات تکراری یعنی همین که «دشمن به دنبال این بود که ظرف ۴ روز کار را یکسره کند اما این مردم ایران بودند که کار دشمنان را تمام کردند و یک آرامش در جامعه حکمفرما شد» را بیان کردند. درباره اظهارات مسئولان کشور در روزهای اخیر زیاد می شود حرف زد. شاید به جرأت می توان گفت که مسئولان در مقام رهبران ارکسترهای مختلف یک «رپرتوار» را تکرار می کنند. تفاوت ماجرا این است که هر کدامشان کمی فلفل و نمک را هم به آن قطعه اضافه کرده و به اجرا می گذارند. فرقی هم نمی کند رئیس جمهور، معاون اول، وزیر، وکیل و... مادر عکس نوشت امروز کاری به باقی سخنان آقای عارف نداریم و صرفاً به این نکته از حرف های ایشان می پردازیم که فرموده اند: «در محلی حاضر شدیم که اقتدار رسانه را نشان می دهد و اگر بتوانیم این مجموعه را به صورت موزه نگه داریم، بیانگر نگاه غرب به آزادی مطبوعات و رسانه خواهد شد.»

از روی عکس ها مشخص است که ساختمان شیشه ای صداسیما بدون هیچ تغییری حفظ شده است. نوشتنم حفظ شده است؟ اشتباه کردم. از روی عکس ها مطلقاً خبری از حفظ شدن چیزی یا مکانی نیست. اگر قرار بر حفظ باشد، محافظت آداب دارد. اما از روی عکس های منتشر شده در خبرگزاری هادر حاشیه بازدید مشخص است که محل اصابت بمب های اسرائیل به ساختمان صداسیما در نهایت بی سلیقه گی و به معنای واقعی کلمه رها شده است. اینقدر رها شده که حتی یک نفر زحمت زباله های پراکنده در ساختمان را نکشیده است. بطری نوشابه نیم خورده، درخت های سوخته، نایلون های مچاله شده، برنهای تلنبار شده روی هم و هزار هزار چیزی که نه تنها نشان از محافظت ندارد که تبدیل شدن این مکان به عنوان موزه سالیانه به انتفاء موضوع است. حقیقت این است که مجموعه ای که بعد از گذشت نزدیک به هفتاد روز به این شکل از یک یادبود نگهداری کرده بعید است در ادامه ماجرایم کاری کند. اساساً با این سلیقه از این ساختمان موزه ای در نمی آید. قبل از اینکه نوشته را تمام کنم ذکر دو نکته را ضروری می دانم. اول اینکه از حق نگذریم، مسئولان صداسیما یک بنر از سحر امامی وسط محوطه به ستون ها وصل کرده اند. ثانیاً اینکه کسی می داند هدف از این بازدید چه بوده است؟

عکس: علیرضا مصدومی - ایسنا